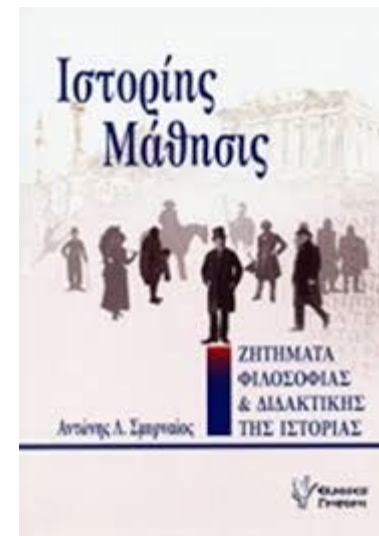

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ Η ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

- Η Ιστορία → από τα αρχαία χρόνια
- Η διδασκαλία της Ιστορίας → 19ος αιώνας
- Η «Διδακτική της Ιστορίας» → δεκαετία του 1980

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

► Προϊόν του 19ου αιώνα, του «Αιώνα της Ιστορίας»

→ Τότε αρχίζουν πλέον να μιλούν
για «ΤΗΝ Ιστορία», στον **ενικό** αριθμό,

ως κάτι ξεχωριστό, ένας ιδιαίτερος γνωστικός κλάδος
όχι ως μέρος της ηθικής, της ρητορικής
ή της φιλοσοφίας:

→ *Γέννηση ενός γνωστικού, επιστημονικού κλάδου
επηρεασμένου όμως από τις φυσικές επιστήμες*

19^{ος} αιώνας :

1) Εποχή Διαφωτισμού

→ πίστη στην ανθρώπινη πρόοδο και επιστήμη,
στον **ορθολογισμό**

(=η ορθή ερμηνεία του παρελθόντος θα προετοιμάσει
καλύτερα το μέλλον: τεκμηρίωση των πηγών)

2) Εποχή Ρομαντισμού

→ νοσταλγία παρελθόντος,
τρόμος για το νέο
βιομηχανικό και επιστημονικό περιβάλλον

3) Εποχή εθνισμών/εθνικισμών

→ τα έθνη ζητούν επιβεβαίωση της παρουσίας τους
μέσω της ιστορίας, [= «**ομογενοποίηση της μνήμης**»]

■ Δημιουργία μιας **εθνικής και κοινωνικής ανάγκης** για την ιστορία...

ΔΥΟ ΓΕΝΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

- Διδάσκουμε την ιστορία για να **γνωρίσουν** οι μαθητές τα σπουδαία γεγονότα του παρελθόντος και να **παραδειγματιστούν** από τις μεγάλες του προσωπικότητες
- Διδάσκουμε την ιστορία ως μια **διανοητική γυμναστική**, έτσι ώστε οι μαθητές να εθιστούν στον επιστημονικό τρόπο σκέψης των επαγγελματιών ιστορικών, αλλά και να οικοδομήσουν τις στάσεις και αξίες του **επιστήμονα** και του **πολίτη**

ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ «ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ»

1) Επιχειρεί να προσεγγίσει με επιστημονικό τρόπο τα ζητήματα της διδασκαλίας και της μάθησης στην ιστορία

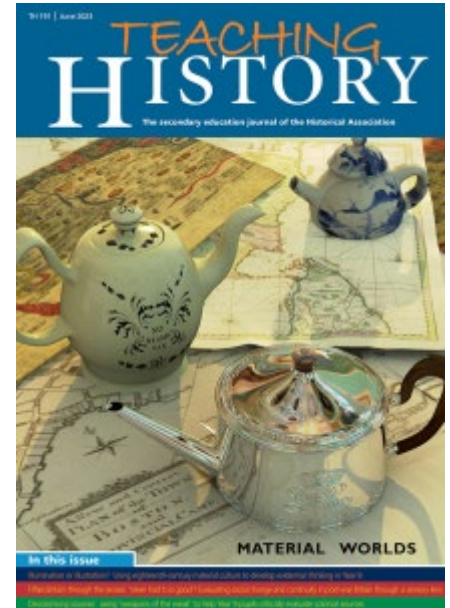
2) Επιχειρεί να συγκροτήσει μια «επιστημονική κοινότητα»:

α) Κυκλοφορία ειδικών περιοδικών

β) Ένταξη της **Διδακτικής της Ιστορίας**

στα Παιδαγωγικά Πανεπιστημιακά Τμήματα
και στις Φιλοσοφικές Σχολές

γ) Διεθνοποίηση της θεωρίας και της έρευνας

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΤΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

- 1) Η καλλιέργεια της ιστορίας μέσα από την **εκπαίδευση**
- 2) Η πληροφόρηση των μαθητών, αλλά και των ενηλίκων, για την ιστορία με **εξωσχολικούς τρόπους**
(μουσείο, τηλεόραση, κινηματογράφος, διαδίκτυο... → δεκαετία του 1980)

«**Διδακτικές της ιστορίας**»

ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

1) Αλλαγή παιδαγωγικού τοπίου:

- **Μαθητοκεντρισμός,**
Εποικοδομητικές και Κοινωνικές θεωρίες μάθησης
(= ενεργός συμμετοχή των μαθητών
στην «κατασκευή» της γνώσης)
- **«Παιδαγωγική των στόχων – εμποδίων»**
- **Διαφοροποίηση μεταξύ γνώσεων και δεξιοτήτων,**
«μεταβίβαση (transfer) μάθησης», «μεταγνώση»
(=μαθαίνω πώς να μαθαίνω)

2) Αλλαγή ιστοριογραφικού τοπίου

- **Ιστοριογραφική έκρηξη:**
εμφάνιση νέων ιστορικών
αντικειμένων,
νέων ερευνητικών εργαλείων
- Μεταστροφή των ιστοριογράφων
σε **φιλοσόφους της ιστορίας**
(= κριτική εμβάθυνση στην **ουσία** της ιστορίας,
στην ανθρώπινη νοοτροπία και συμπεριφορά)

ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΟ

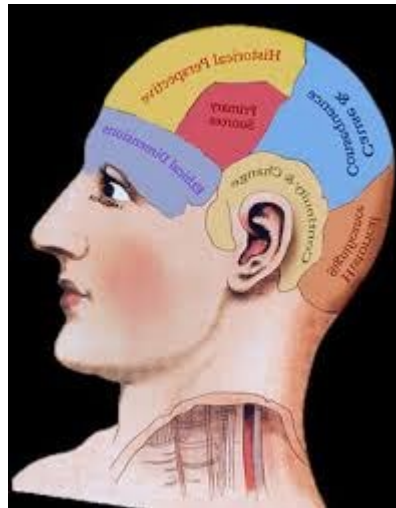
1) Η ανάπτυξη της Ιστορικής Σκέψης

- **Γνώση** και **Κατανόηση** ιστορικών γεγονότων
(εξετάζοντας λ.χ. τις αιτίες και τα αποτελέσματά τους)

2) Η καλλιέργεια της Ιστορικής Συνείδησης

- **Κατανόηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς**
σε συγκεκριμένες καταστάσεις
 - **Διαμόρφωση αξιών και στάσεων,**
με στόχο την υπεύθυνη συμπεριφορά στο μέλλον
-

Η ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

■ «*Το σχολείο είναι ο χώρος
όπου τα παιδιά έρχονται,
για πρώτη φορά,
αντιμέτωπα
με την απουσία νοήματος...*» (;)
(Frank Smith)

■ «Μαθαίνω και κατανοώ σημαίνει:

συνδέω κάθε τι νέο
με εκείνα που ήδη γνωρίζω...

Ό,τι **δεν** μπορεί να σχετισθεί με τις
ήδη υπάρχουσες γνωστικές αποσκευές
ενός ανθρώπου
δεν έχει κανένα νόημα γι' αυτόν...»

(H. Moniot)

Λ.χ. «ομογενοποίηση του ιστορικού υποκειμένου» (;)

«Διδασκαλία σημαίνει (και)
“**περιέργεια**” για τον τρόπο
που λειτουργεί το μυαλό των άλλων...»
(H. Moniot)

■ Η διερεύνηση της ιστορικής σκέψης των παιδιών

(= «*των αναπαραστάσεών τους*»)

ξεκίνησε από τη **Διδακτική των Φυσικών Επιστημών** (1970 – 1980)

ΑΙΤΙΕΣ

1. Χαμηλό επίπεδο επιστημονικών μελετών
2. Παράδοση εμμονή των φοιτητών σε μη-επιστημονικούς τρόπους σκέψης

**3. Ανάδυση νέων παιδαγωγικών μεθόδων
που έδιναν σημασία και
στην πορεία προς τη γνώση
(=διαδικαστική γνώση)
και στην ίδια τη γνώση
(=δηλωτική γνώση)**

**4. Έμφαση στην ψυχολογική σημασία
του λάθους, της άγνοιας
και της απερισκεψίας**

► Το παιδί δεν είναι ένα αφελές πλάσμα
(=*tabula rasa*, *άγραφος χάρτης*),

αλλά ένας ημι-ειδήμονας,

με διαμορφωμένες απόψεις

και με πλήθος,

επιστημονικά ασύμβατες, συνήθως,

ιδέες

≠ Αλλά στην Ιστορία τα πράγματα είναι
διαφορετικά από τις Φυσικές Επιστήμες:

- Εδώ δεν υπάρχουν λάθος ιδέες,
μη-επιστημονικές,
αλλά ένα πολύπλοκο σχήμα
συνεχώς εξελισσόμενων αναπαραστάσεων
που υπερβαίνει το αυστηρό πλαίσιο
«αλήθεια – ψεύδος»
-

■ Π.χ. ο Μεσαίωνας:

1. Ο μαθητής δεν γνωρίζει τίποτε γι' αυτόν
(επιστημονικό ή μη)
πριν φοιτήσει στην Στ' τάξη του Δημοτικού

2. Έρχεται λοιπόν αντιμέτωπος
με την έννοια του Μεσαίωνα,
την οποία οι ενήλικες

(= η πολιτεία, το εγχειρίδιο, ο δάσκαλος...)

απαιτούν να μάθει

3. Έτσι, αρχίζει να δημιουργεί
μια πρώτη φανταστική αναπαράσταση
για τον Μεσαίωνα,
την οποία, ίσως, πλουτίσει αργότερα
με την τηλεόραση, εικόνες,
αναγνώσματα, συζητήσεις κλπ.

4. Αυτήν τη φανταστική αναπαράσταση,
όταν ενηλικιωθεί
(και αν ενδιαφέρεται ακόμη για την ιστορία...),

είναι πιθανόν να την τροποποιήσει (αναθεωρήσει),
προσεγγίζοντας περισσότερο εκείνη την εποχή,
τους ιστορικούς που έγραψαν,
τον τρόπο που σχημάτισαν τις ιδέες τους,
εμβαθύνοντας, επιπλέον, περισσότερο
στην ίδια του τη σκέψη...

μια διαδικασία όμως τυπικά (και ουσιαστικά)
...ατέλεστη!

~~(= Δεν θα φτάσει ποτέ σε μια βέβαιη επιστημονική
αλήθεια, όπως εκείνες των Φυσικών επιστημών...)~~

► Η ιστορία συνεχώς αναθεωρείται:

Ιδέες ότι η πίστη των παλαιών στη **μαγεία**
ή στη **θρησκεία** είναι, εξ ορισμού,
α-νοησίες,

ή ότι πάντοτε το **πρόσφατο** είναι καλύτερο
από το **παλιό,**

ή ότι ο Μεσαίωνας ήταν, μόνο, **εποχή σκότους**
(όπως υποστήριζε ο Διαφωτισμός)

δε συναντούν πλέον την καθολική συναίνεση...

- «Οι επαναστάσεις έχουν ακριβώς αυτό το χαρακτηριστικό: όχι μόνο στρέφονται προς το μέλλον και δίνουν ζωή σε κάτι το πρωτόφαντο, αλλά κατασκευάζουν και ένα φανταστικό παρελθόν, το οποίο, συνήθως και σε γενικές γραμμές, προσλαμβάνει αρνητικά χαρακτηριστικά...
- Σήμερα γνωρίζουμε πολύ καλά ότι ο μύθος του Μεσαίωνα, ως μιας εποχής βαρβαρότητας, ήταν ακριβώς ένας μύθος, κατασκευασμένος από την κουλτούρα των ουμανιστών και από τους πατέρες θεμελιωτές της νεωτερικότητας»

Paolo Rossi
